

A rendszerbántalmazás jelensége

Kemenczky Zsuzsanna

Wirth Judit (2009, szerk.): *Rendszerbe zárva*. NANE Egyesület, Budapest.

A *Rendszerbe zárva* című tanulmánykötet a Patent Egyesület és a NANE Egyesület kiadványa, a családon belüli erőszak és a gyermekbántalmazás esetén gyakran kialakuló rendszerbántalmazás jelenségét vizsgálja. Ez a kifejezés összefoglalója mindazoknak az intézményes és egyéni, szakmai gyakorlatoknak, amelyek sértik az áldozatok jogait, akadályozzák vagy lehetetlenné teszik a nekik járó ellátások, szolgáltatások, információk elérését. A NANE Egyesület 1994 óta, a Patent Egyesület 2006 óta foglalkozik szervezett formában a bántalmazott nők és gyermekek helyzetével, védelmével, érdekképviselésével, jogi és pszichológiai ellátásával, telefonügyelet üzemeltetésével, szakemberek képzésével. A központi kérdés, melyet a könyv körbejár: Hogyan kezeli az igazságügyi rendszer a nők és gyerekek elleni férfi-

erőszak jelenségét ma Magyarországon? A kötetben négy tanulmányt olvashatunk 160 oldalon, szerkesztője Wirth Judit, a NANE Egyesület elnöke.

Az első írás *A családon belüli erőszak a NANE Egyesület segélyvonal-statisztikájának tükrében* címet viseli. Szerzője *Benkő Fruzsina* szociális munkás, az Egyesület munkatársa. A NANE-segélyvonal naplóját elemzi, a hívásnaplóból kiszűrhető statisztikai adatokat, és az ügyek jellemzőit. Ezekből következtet arra, hogy a szociális munkások, jogászok, tanárok és orvosok tipikusan milyen szakmai hibákat követnek el, mikor bántalmazott gyermekkel kerülnek kapcsolatba, melyeket be is mutat, és felhívja a figyelmet a körükben uralkodó áldozathibáztató attitűd gyakoriságára. Kitér a hívások jellemzőire, a telefonálók személyére, a felmerülő erőszak fajtáira, a bántalmazottak élethelyzetére.

A második mű *A jog hálójában*, szerzője *Dr. Spronz Júlia* ügyvéd, a Patent Egyesület elnöke. Precedensügyein keresztül mutatja be, hogy a jog szövege és alkalmazása hogyan teszi láthatatlanná a nők elleni férfi-erőszakot, hogyan tartják távol a bántalmazottakat a jogi lépésektől, hogyan diszkriminálják a bántalmazott nőket és gyermekeket. Az egyesület által ellátott ügyek közül harmincat mutat be, és a hozzájuk kapcsolódó számos jellemző, előítéletes bírói gyakorlatot a gyermekáldozatok jogainak érvényesítése során.

A harmadik fejezet *Az igazságügyi pszichológus szakértők gyakorlata családon belüli erőszak eseteiben*, szerzője *Kuszing Gábor* pszichológus, rendszeresen publikál a témában, a Trauma és Gyógyulás című könyv fordítója, praxisában erőszakűlővel foglalkozik, melegjogi aktivista. Írása és kérdőíves kutatásának eredményei azt mutatják be, hogy az igazságügyi pszichológus szakértők gyakorlata elfogult az elkövetők oldalán, mivel munkájuk során elsősorban a bántalmazó férfiak felmentésére és a sértettek hibáztatására, szavahihetőségük megkérdőjelezésére alkalmas adatokat gyűjtenek. A kutatást az említett szakértők körében végezte, akiknek kulcsszerepük van a bírósági eljárás során, mert a bíróságok nyomatékosan figyelembe veszik a véleményüket. A szerző felhívja a figyelmet arra is, hogy a távoltartási törvény megszületése, 2006 óta mindössze 141 esetben rendeltek el távoltartást (2009 januárjáig), és a bántalmazások esetében hatal-

mas látencia. 100 erőszakos közösülésből legfeljebb négy eset jut el a rendőrségre az Országos Kriminológiai Intézet kutatása szerint.

A negyedik, utolsó mű *A távoltartás két éve a bíróságok gyakorlatában*, Dr. Czene Magdolna bíró írása. Bemutatja, hogy a 2006 óta érvényben lévő távoltartási törvény alkalmazása nem gyors és nem hatékony, így nem nyújtja a tőle elvárható védelmet a bántalmazottak számára. Felhívja a figyelmet arra, hogy gyakran olyan esetben is, amikor más, hasonló ügyekkel kapcsolatban az elkövető előzetes letartóztatását rendelik el, a családon belüli erőszak esetében akkor is a hozzátartozó távoltartását kezdeményezik csak... Ha egyáltalán kezdeményezik, ugyanis a szerző említést tesz arról is, hogy van olyan megye az országban, ahol a tanulmánykötet megszületésének időpontjáig egyetlen távoltartási eljárást sem kezdeményeztek!

A kötet legfőbb célja figyelemfelhívás az igazságügyi eljárás során tapasztalható előítéletes szemléletmód és gyakorlat sürgető megváltoztatására, a témához kapcsolódó bizonyítékok felmutatása, és a döntéshozók felhívása az áldozatok jogérvényesítését biztosító törvények születésére. Saját tapasztalataim is alátámasztják a könyvben olvasottakat, és úgy gondolom, hogy nagyon jól összefoglalja a rendszerbántalmazás jelenségét, hiánypótló ebben a témakörben. Nagyon jól rávilágít arra, hogy gyakran éppen azok a szervek, akiknek a gyermekek védelme, képviselete lenne a feladata, az igazságszolgáltatás folyamatában a még mindig gyakori, ártó, áldozathibáztató attitűddel még jobban ellehetetlenítik a bántalmazott gyermekek helyzetét és így a gyógyulásukat is. Gyakran az is nehezíti helyzetüket, hogy nem állnak rendelkezésre konkrét fizikai bizonyítékok (például érzelmi bántalmazás, szemérem elleni erőszak esetében), s ez növeli esélyét annak, hogy az áldozatokra nézve kedvezőtlen bírói döntés szülessen. Ha pedig nincs eszköz a bántalmazás folytatásának megakadályozására, a bántalmazó – bizonyítékok hiányában – az ideiglenes megelőző távoltartás 72 órájának letelte után hazamegy családjához, amelynek beláthatatlan következményei lehetnek.

A pedagógusképzésben fontos és kiemelt szerepe kell, hogy legyen a gyermekvédelmi alapismereteknek. A képzés során is nagy hasznát vehetjük a műnek, nagyon fontos, hogy mind a gyakorló, mind a leendő pedagógusok figyelmét felhívjuk e jelenségre, és információkat nyújtsunk róla a gyermekbántalmazás témaköréhez kapcsolódó általános ismereteken túl. A gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaiként, az iskolában dolgozó pedagógusok közvetlen kapcsolatban állnak a gyermekkel, így kulcsfontosságú a szerepük a bántalmazás felismerésében. Nagyon fontos, hogy észrevegyék a gyermek viselkedésében az abúzus elszívésére utaló jeleket és a gyanú felmerülése estén segítséget nyújtsanak, a közoktatási intézmény vezetőjének kötelessége jeleznie a területileg illetékes Gyermekjóléti Szolgálatnak. Amennyiben ez elmarad, a pedagógus és a közoktatási intézmény is a rendszerbántalmazás részévé válik, melynek gyakran súlyosabb következményei vannak a gyermek sorsára nézve, mint az elszívett bántalmazásnak, ami miatt segítségre szorul.